

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Bakalářská práce

2019

Ondřej Cimbál

Univerzita Hradec Králové
Filozofická fakulta
Katedra Sociologie

Manželská a mimomanželská porodnost v okrese
Jičín

Bakalářská práce

Autor: Ondřej Cimbál

Studijní program: B6703 Sociologie

Studijní obor: Sociologie obecná a empirická

Forma studia: prezenční

Vedoucí práce: RNDr. Mgr. Lucie Vítková, Ph.D.

Hradec Králové, 2019

Zadání bakalářské práce

Autor: Ondřej Cimbál

Studium: F16BP0034

Studijní program: B6703 Sociologie

Studijní obor: Sociologie obecná a empirická

Název bakalářské práce: **Manželská a mimomanželská porodnost v okrese Jičín**

Název bakalářské práce AJ: Marital and Nonmarital Fertility in Jičín District

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Tématem práce je rodina, rodičovství a mateřství. V České republice stále roste podíl dětí, které se rodí nevdaným ženám. Hlavním cílem práce je analyzovat vývoj manželské a tzv. mimomanželské plodnosti z hlediska rozdílů podle vzdělání. Práce bude založena na studiu sociologické literatury z oblasti sociologie rodiny a na analýze dat Českého statistického úřadu. Zaměří se na vývoj ve vybraném regionu a bude sledovat, nakolik se trendy pozorované v tomto regionu odlišují od vývoje v celé České republice.

DAŇKOVÁ, Šárka. 2005. "Porodnost a plodnost mimo manželství po roce 1989". Demografie.info [online]. [cit. 12. 3. 2018]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=53.
HAMPLOVÁ, Dana, Jitka RYCHTAŘÍKOVÁ, Simona PIKÁLKOVÁ. 2003. České ženy: vzdělání, partnerství, reprodukce a rodina. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky. 108 s. ISBN 80-7330-040-0.
HAMPLOVÁ, Dana (ed.). 2007. Děti na psí knížku? Mimomanželská plodnost v ČR. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR. 155 s. ISBN 978-80-7330-128-6.
CHALOUPKOVÁ, Jana, Petra ŠALAMOUNOVÁ. 2004. Postoje k manželství, rodičovství a k rolím v rodině v České republice a v Evropě. Praha: Sociologický ústav AV ČR. Sociologické studie. ISBN 80-7330-062-1.
KATRŇÁK, Tomáš. 2000. "Moderní partnerské vztahy a jejich proměna v době pozdní modernity." Sociologický časopis, Praha: Sociologický ústav AV ČR, 36 (3): 307-316. ISSN 0038-0288.
RABUŠIC, Ladislav. 2001. Kde ty všechny děti jsou? Porodnost v sociologické perspektivě. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 266 s. ISBN 80-86429-01-6.

Garantující pracoviště: Katedra sociologie,
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: RNDr. Mgr. Lucie Vítková, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce: 5.12.2017

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracoval pod vedením vedoucí bakalářské práce samostatně a uvedl jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne 4.7.2019

.....

Ondřej Cimbál

Anotace

Cimbál, Ondřej. 2018. Manželská a mimomanželská porodnost v okrese Jičín. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové. 53 s. Bakalářská práce

Tématem bakalářské práce je rodina, rodičovství a mateřství se zaměřením na mimomanželskou plodnost. V České republice stále roste podíl dětí, které se rodí nevdaným ženám. Práce analyzuje vývoj manželské a tzv. mimomanželské plodnosti v závislosti na vzdělání matky a otce a podíl mimomanželské plodnosti na celkové plodnosti. Současně analyzuje, jak se tento vývoj projevuje v čase, konkrétně mezi lety 2002 a 2017 ve vybraném regionu v porovnání s celou Českou republikou. Okrajově se práce zabývá úpravou dané problematiky, tedy manželstvím a rodinnými vztahy v legislativě od roku 1963 po současnou právní úpravu. Práce je založena na studiu sociologické literatury z oblasti sociologie rodiny a na analýze kvantitativních dat Českého statistického úřadu a oddělení matriky MěÚ Jičín. Tato data jsou zpracována formou vlastních tabulek a grafů s komentářem.

Klíčová slova: rodina, manželství, rodičovství, mimomanželská plodnost, vzdělání

Annotation

Cimbál, Ondřej. 2018. Marital and Nonmarital Fertility in Jičín District. Hradec Králové: Philosophical Faculty, University of Hradec Králové. 53 pp. Bachelor Degree Thesis

The topic of the thesis is family, parenthood and motherhood with a focus on extramarital fertility. The proportion of children born to unmarried women is still growing in the Czech Republic and for that reason the thesis analyzes the development of marital and so-called extramarital fertility in connection to the education of mother and father. It also analyzes the proportion of extramarital fertility on the total fertility. At the same time, it investigates how this development demonstrates itself in time, specifically between 2002 and 2017 in a selected region compared to the entire Czech Republic. The work partially deals with the legislative modification of the Family Code since 1963. The thesis is based on the study of sociological literature related to the sociology of the family and on the analysis of quantitative data of the Czech Statistical Office and the Registry of the Municipal Office of Jičín. The data is processed in the form of tables and graphs with comments.

Key words: family, marriage, parenthood, extramarital fertility, education

Poděkování

Děkuji RNDr. Mgr. Lucii Vítkové, Ph.D. za cenné rady a připomínky, za její ochotu a doslova svatou trpělivost při vedení mé práce. Současně děkuji i pracovníkům ČSÚ v Olomouci, v Hradci Králové a bývalému řediteli pracoviště ČSÚ v Jičíně. Moje poděkování patří rovněž pracovnícím MěÚ Jičín – oddělení matriky.

Obsah

1. Úvod	9
2. Předchozí výzkumy	11
3. Změny v rodinném chování	11
4. Vývoj legislativy rodiny	16
4.1 Uzavírání manželství v číslech	25
5. Porovnání porodnosti podle dosaženého vzdělání	28
5.1 Specifikace jičínského okresu	29
5.2 Data a způsob jejich zpracování	31
5.3 Podíl mimomanželsky narozených	32
5.4 Údaje o otcích	42
5.5 Shrnutí	45
6. Závěr	45
Seznam použité literatury	50
Seznam tabulek a grafů	52
Tabulky	52
Grafy	53

1. Úvod

Ve své práci se věnuji otázce manželské a mimomanželské plodnosti v regionu Jičínsko. Sleduji současně otázku související se vzděláním matky, potažmo obou rodičů a pokusím se vysledovat i vliv prostředí (regionu), na danou problematiku. K sepsání práce jsem použil převážně materiály, které jsem získal na základě své žádosti z ČSÚ a od úředníků z matriky Městského úřadu v Jičíně. Současně je porovnávám s celorepublikovým průměrem a se statistickými údaji z Královéhradeckého kraje. Dále z větší části odkazují na odborné stati z knih autorů Šárky Daňkové, Dany Hamplové, Jitky Rychtaříkové, Simony Pikálové, Jany Chaloupkové, Petry Šalamounové, Tomáše Katrňáka a Ladislava Rabušice.

Region Jičínsko jsem zvolil pro svůj sociologický výzkum z několika důvodů, které následně ozřejmím. Za prvé jsem se v jičínské porodnici před 25 lety narodil a z ověřeného zdroje, jímž je moje matka, vím, že za cca 10 dnů, které v porodnici strávila, se zde narodilo 20 dětí, a všechny sezdaným rodičům. Dále v úvodu své práce podniknu malý exkurz do regionu Český ráj a Jičínsko. Pro specifikaci jičínského regionu níže v textu bakalářské práce využívám podklady získané z ČSÚ.

I když všechny kraje mají svá zajímavá místa, jsem přesvědčen, že mnou zvolený region je zcela výjimečný, a to nejen svými přírodními krásami – od nížin přes kopcovitá a skalnatá území (Prachovské skály, Hruboskalsko), až po úpatí hor (Jizerské hory, Krkonoše), ale i svou historií.

Město Jičín, o němž lze první písemné zmínky nalézt již před 726 lety, je označováno jako „brána do Českého ráje“. Jeho centrem je čtvercové náměstí s podloubím a mnoha historickými domy včetně barokního zámku, propojeného krytým schodištěm s barokním kostelem sv. Jakuba Většího. Dominantou města je Valdická brána, z jejíhož ochozu je nádherný výhled na město i krajinu v jeho okolí. Město dosáhlo velkého rozkvětu v dobách, kdy byl jeho majitelem Albrecht Václav Eusebius z Valdštejna

(1583–1634), významný český vojevůdce, politik a zároveň jedna z nejvýznamnějších osobností tehdejší Evropy. Od jeho smrti uplynulo letos již 385 let. Na sklonku života vlastnil Albrecht z Valdštejna obrovské území, které bylo státem ve státě. Z vlastních prostředků dokázal naverbovat armádu a udržet si ji. V červnu 1625 byl povýšen do knížecího stavu s titulem vévody frýdlantského podle severočeského hradu Frýdlant. Jeho rezidenčním sídlem bylo ale město Jičín, ve kterém zřídil manufaktury pracující pro armádu – např. krejčovskou, ve které se šily uniformy. Armádu zásoboval ze svého panství.

Albrecht z Valdštejna byl velmi sebevědomý, trpěl velikášstvím a slavomamem. Jeho povaha jej bohužel dovedla až ke smutnému konci a k osudové únorové noci v Chebu, kde byl 25. 2. 1634 zavražděn. V Čechách však po něm zbylo mnoho památek. Zvláštní péči prostřednictvím svých architektů a stavitelů věnoval právě svému sídelnímu městu Jičín a krajině v jeho okolí. Nedílnou součástí krajinné kompozice je letohrádek Valdštejnská lodžie s parkem Libosadem, který s centrem města spojuje čtyřřadá lipová alej, jejíž výsadba trvala údajně několik málo minut, pouze na 3 dělové rány. Na první ránu vojáci vyhloubili jámy pro stromky, na druhou do nich vložili stromky a na třetí jámy zahrnuli hlínou.

Jičín je současně považován i za výchozí bránu do Prachovských skal. Procházky po naučných stezkách vedoucích skalními městy jsou přímo balzámem na duši. Je však místo, kde se snoubí krása přírody s bohatou historií také ideálním místem pro partnerské (manželské) soužití? Liší se jičínský region od jiných míst v Čechách právě co do partnerských vztahů s ohledem na malebnost přírody? Pokusil jsem se proto odpovědět ve své práci na následující tři otázky.

1. Jaký je podíl mimomanželské plodnosti na celkové plodnosti?
2. Jak je diferencována podle vzdělání rodičů?
3. Jak se odlišuje okres Jičín od České republiky při vývoji v čase?

2. Předchozí výzkumy

Základním výzkumem, který se zabývá stejným tématem jako moje práce, je specializované šetření: „**Sociální a ekonomické podmínky mateřství (SEPM)**, které bylo provedeno v roce 2006 v Sociologickém ústavu AV ČR.“ [Chaloupková 2007] Tato analýza odhalila tři základní důvody pro to, aby matky zůstávaly v nesezdaném soužití. Jednalo se tedy o neochotu partnera anebo jeho úplnou absenci. Další z důvodů byl volnější přístup k postojům a hodnotám, a jako poslední by šlo kategorizovat pragmatičnost, tedy snahu maximálně využít situaci. Popřípadě poukazují na nevýhodnost sezdaného soužití.

Z výsledků tohoto šetření vyplývá, že zvýšené počty matek žijících v nesezdaném soužití plně nesouvisí se změnami hodnot ve společnosti, ale jde především o obavy z nestability vztahu či jiného faktoru, který sňatek, a tedy i legitimizaci potomka, znemožňuje.

3. Změny v rodinném chování

Valná většina obyvatel ČR chápe rodinu jako svazek muže a ženy, do něhož patří rovněž děti. Termín „rodina“ není upraven ani v dnes již zrušeném zákoně o rodině č. 94/1963 Sb., který za ni pokládá především svazek založený manželstvím. Bližší výklad pojmu rodina nabízí sociologie, která je mimo jiné chápána jako věda o jednání lidí ve společnosti, o struktuře společnosti, o sociální interakci, o sociálních skupinách, o sociálních faktech, o společenském systému anebo o sociální změně.

„Rodina – obecně původní a nejdůležitější společenská skupina a instituce, která je základním článkem soc. struktury i základní ekonomickou jednotkou a jejímiž hlavními funkcemi je reprodukce trvání lidského biologického druhu a výchova, respektive socializace potomstva, ale i přenos kulturních vzorů a zachování kontinuity kulturního vývoje. Nejběžnější přístupy ke studiu rodiny: 1. Z hlediska biologicko-reprodukčního se rodinou zabývá demografie. Za podstatné považuje to, že všechny formy vnitřních vztahů rodiny i jejích vztahů navenek jsou úzce vázány na biologické

procesy, jejichž mezníky, individuální zrod člověka, dosažení dospělosti (projevující se dispozicí k tzv. pro kreativnímu chování) a smrt, určují rodinný cyklus. Ve společnosti přežívají i individua mimo rodinu, ale rodina vytváří optimální podmínky pro to, aby jednotlivec i společnost zachovali svou biologickou kontinuitu, aby se reprodukovali. Z tohoto hlediska tedy hlavní úlohou rodiny je zajišťovat rození dětí a péči o ně v období jejich nesoběstačnosti, a to pomocí obecně sdílených vzorů chování. Rodina je doménou tzv. reprodukčního chování, které vyrůstá z biologických i sociálních procesů (viz chování demografické, reprodukce demografická).“ [Fišerová 2018]

„2. Sociologie a soc. antropologie se rodinou zabývají především jako společenskou skupinou, primární vývojově i svým postavením ve společenské struktuře (viz též skupina primární). Variabilita rodinné skupiny se týká její velikosti, vnitřního členění i vazeb navenek. Základem, ve všech dosud známých typech společností prokázaným, zůstává dyadický pár složený z muže a ženy, tj. nějaká forma manželství, vztahy rodičovství a sourozenectví. V zásadě je rodina tedy postavena na sexuálním partnerství trvalejšího rázu a na příbuzenství. Tzv. rodinné role, tj. role manžela, manželky, otce, matky, syna, dcery, bratra, sestry, v nichž se uskutečňují užší rodinné vztahy, jsou rolemi univerzálně rozšířenými a můžeme je najít ve všech typech společností. Rodinná skupina tvořící společnou domácnost a složená z rodičů a jejich vlastních, eventuálně adoptovaných dětí byla nazvána „rodinou nukleární“ (také jadernou, manželskou, elementární, základní, synkretickou apod.). Je to malá, intimní, relativně uzavřená skupina, v níž převažují bezprostřední, důvěrné osobní kontakty, silně motivované pudově a citově, která ale je charakterizovaná i společnými zájmy a vysokým stupněm solidarity. Vedle nukleární rodiny, tj. rodiny v pravém slova smyslu, se často hovoří o „širší rodině“, která se prakticky kryje s širším okruhem příbuzenství. Širší rodina je např. tzv. třígenerační rodina, sestávající z nukleární rodiny rodičů a alespoň jedné nukleární rodiny dítěte.“ [Fišerová 2018]

Sociologie tedy považuje rodinu za skupinu osob (případně více skupin osob) navzájem spjatých pokrevními svazky, manželstvím (nebo srovnatelným právním vztahem) nebo adopcí, jejíž dospělí členové jsou odpovědní za výchovu dětí, přičemž existuje několik variant uspořádání rodiny:

- základní rodinu tvoří muž a žena a jejich děti
- rozšířená rodina zahrnuje i prarodiče, děti dětí, tety, strýce a bratrance

Dále rozlišujeme rodinu úplnou, v níž jsou zastoupeni všichni její členové, tedy muž, žena a děti, a rodinu neúplnou, v níž je vedle dětí zastoupen jen jeden z rodičů (i dnes je to obvykle žena a hlavním důvodem tohoto stavu je rozvod manželství).

Ve většině zemí na světě fungují rodiny na principu monogamie, tedy soužití jednoho muže s jednou ženou. V některých převážně islámských zemích jsou však běžné polygamní rodiny, kde převládá princip polygynie, tedy soužití jednoho muže s více ženami. Rodina plní několik důležitých funkcí, z nichž nejdůležitější je funkce reprodukční následovaná funkcí výchovnou, ekonomickou, sociální, kulturní apod.

Obdobné vztahy jako v rodině založené manželstvím mohou vzniknout i mezi mužem a ženou kteří se rozhodli spolu žít bez toho, aniž by uzavírali trvalý svazek a jsou ochotni v tomto uskupení rovněž přivést na svět děti a společně je vychovávat, popřípadě je vychovával alespoň po nějakou dobu, dokud trvá tento vztah.

„Správnost volby partnera musí být v těchto vztazích každodenně potvrzována. Stejně jako jsou bez větších pochyb rušeny, jsou ve stejném duchu navazovány. V době pozdní modernity proniklo pojetí změny do partnerského soužití, které přestalo být vnímáno z hlediska dlouhodobé perspektivy – manželství. Od nynějška naopak platí, že namísto hledání pravé romantické lásky dláždící cestu k bráně manželství, usilují ženy a muži o to, aby získali co nejvíce sexuálních zkušeností, příliš se nevázali na jednoho partnera a byli stále otevřeni nové milostné volbě, která je řízena především sexuální přitažlivostí.“ [Katrňák 2000: 314]

Druhý demografický přechod přichází s výraznými změnami ve společnosti. V České republice se jedná o období druhé poloviny devadesátých let.

„Nejvýraznějším rysem vývoje reprodukčního chování obyvatelstva České republiky po roce 1989 je jednak pokles plodnosti hluboko pod míru nutnou k zachování početního stavu obyvatelstva, dále odkládání plození dětí do vyššího věku ženy a konečně výrazný vzestup počtu a podílu dětí narozených neprovdaným ženám. K prudkému nárůstu hodnoty tohoto ukazatele dochází od první poloviny devadesátých let, kdy podíl nejdříve dosáhl hodnot obvyklých během období první republiky (11–13 %), a následně rostl až na současných více než 30 %.“ [Hamplová 2007: 17]

Od roku 2007 dochází k postupnému nárůstu podílu narozených dětí mimo manželství na současných cca 50 %.

„V sedmdesátých a osmdesátých letech, v období socialismu, byla sňatečnost a plodnost téměř univerzální, pouze okolo pěti žen ze sta zůstalo neprovdaných a podíl bezdětných ve věku 50 let byl podobný. Naprostou většinu dětí tedy rodily vdané ženy, vyšší podíl nemanželských dětí se rodil pouze nejmladším ženám ve věku do devatenácti let, ženám se základním vzděláním a ženám s vysokým počtem dětí.“ [Hamplová 2007: 17]

V souvislosti se změnami ve společnosti se zmírnil tlak na legitimizaci dětí u ženy v nesezdaném partnerství.

„Zatímco v roce 1990 byly dvě třetiny žen v plodném věku 15–49 let vdané, čtvrtina byla svobodná a každá desátá žena byla rozvedená či ovdovělá, do roku 2006 již klesl podíl vdaných ve věkové skupině 15–49 pod polovinu (na 48 %) a podíl svobodných stoupl na 40 %. Mimoto dochází na jedné straně k prudkému poklesu plodnosti vdaných žen, na druhé straně roste intenzita mimomanželské plodnosti“ [Hamplová 2007: 17]

Na stoupající podíl neprovdaných žen mají vliv nejenom změny ve společnosti ale také jejich větší emancipace a narůstající podíl vzdělaných žen prakticky ve většině oborů lidské činnosti.

„Před rokem 1990 se přes devadesát procent dětí rodilo manželským párům, nemanželská plodnost byla na nízké úrovni a byla koncentrována ve velmi mladém věku matek. Mimo manželství rodily častěji pouze ženy se základním vzděláním a také ženy s vyšším počtem dětí. Podstatná část nesezdaných matek byla rozvedená. Od roku 1990 došlo v České republice jednak k poklesu sňatečnosti doprovázenému propadem počtu vdaných žen, jednak k poklesu manželské plodnosti a k růstu plodnosti nemanželské.“ [Hamplová 2007: 27]

Po roce 2007 dochází pozvolna k nárůstu počtu žen která rodí v nesezdaném soužití napříč všemi vzdělanostními skupinami.

„Z hlediska věku se zvýšení podílu dětí narozených mimo manželství projevilo nejvíce ve věkové kategorii 15-19 let, kde vzrostl podíl dětí narozených nevdaným ženám z necelých 20 % na více než 80 % v roce 2003. U této věkové skupiny žen došlo k největšímu rozvolnění tradičního vztahu mezi sňatkem a rozením dětí a nejvíce se zde uplatnilo snížení společenského tlaku na uzavření sňatku v případě těhotenství ženy. Výrazný posun byl znatelný také ve věkové skupině 20-24 let, kde se podíl narozeným ženám žijícím mimo manželství zvýšil z původních 6 % na více než 40 %. V těchto nižších věkových kategoriích hrají hlavní roli především svobodné ženy, které dříve vstupovaly do manželství z důvodu těhotenství, nyní však stále více zůstávají samy nebo žijí ve faktickém manželství.“ [Daňková 2005]

Současným trendem je sestěhování mladých lidí ve velmi mladém věku do společného bytu a vedení společné domácnosti, což přechází následně ve stereotyp, který nenaruší ani těhotenství partnerky. Na uzavření sňatku s ohledem na nové povinnosti vztahující se k péči o dítě pak nespěchá žádný z partnerů.

„Takže kde ty české děti jsou? Ve stručnosti by mohl znít celý příběh dosud nenarozených českých dětí takto. Česká republika se od počátku devadesátých let velmi intenzivně snaží, aby se co nejvíce začala podobat struktura západoevropských zemí. K tomuto cíli je upřeno její veškeré politické, ekonomické a sociální snažení,

neboť jenom tak se může stát co nejdříve členem Evropské unie, což je jim důležitým cílem. Mnohé struktury se dnes u nás od těch západních již příliš neliší. S těmito strukturami samozřejmě do značné míry koresponduje i lidské chování. Demokratický politický režim, tržní ekonomické prostředí a nově vybudovaný systém sociálního zabezpečení samozřejmě nemohly české chování neproměnit.“ [Rabušic 2001: 207]

Orientace státu v polistopadových změnách se projevila i v postojích mladé generace, která si před tím, než si pořídí děti, chce vybudovat profesní kariéru, poznat, a to i dlouhodobě, cizí země, prohloubit si znalosti cizích jazyků, a především se dlouhodobě nevázat na jednoho partnera.

„Vedly totiž ke změně mnohých postojů a hodnotových preferencí. Česká populace – a především ta mladá – je dnes součástí evropských mentálních kohort a řídí se podobnými vzory jako jejich západní vrstevníci.“ [Rabušic 2001: 207]

4. Vývoj legislativy rodiny

Pojem „manželství“ byl dostatečně dobře upraven zákonem o rodině č. 94/1963 Sb. a větších změn nedoznala tato úprava ani v pozdějších novelách zákona o rodině (znění těsně před zrušením zákona) ani v zákoně č. 89/2012 Sb., občanském zákoníku, kterým byl zákon o rodině zrušen a rodinné právo nově upraveno. Pro srovnání uvádím níže citaci několika paragrafů ze zmíněných zákonů:

Zákon o rodině č. 94/1963 Sb., znění ke dni 13. 12. 1963.

„Základní zásady

Článek I

Manželství v naší společnosti spočívá na pevných citových vztazích mezi mužem a ženou. Oba jsou si v něm rovni. Hlavním společenským účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.]

„Článek II

Rodina založená manželstvím je základním článkem naší společnosti, která všestranně chrání rodinné vztahy.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.]

„Článek III

Mateřství je nejčestnějším posláním ženy. Společnost poskytuje mateřství nejen svou ochranu, ale i veškerou péči, zejména hmotnou podporou matky i dětí a pomocí při jejich výchově.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.]

„Článek IV

Rodiče jsou odpovědní společnosti za všestranný duševní a tělesný rozvoj svých dětí, a zvláště za jejich řádnou výchovu tak, aby jednota zájmů rodiny a společnosti byla upevňována.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.]

„Článek V

Společnost dbá o výchovu dětí a uspokojování jejich hmotných a kulturních potřeb, pečuje o ně a chrání je prostřednictvím státních orgánů, společenských organizací, školy, kulturních, osvětových a zdravotnických zařízení.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.]

„Článek VI

Všichni členové rodiny mají povinnost si vzájemně pomáhat a podle svých schopností a možností zabezpečovat zvyšování hmotné a kulturní úrovně rodiny.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.]

„Článek VII

V duchu těchto základních zásad je třeba používat ustanovení tohoto zákona a práva i povinnosti v něm upravené vykonávat.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.]

Vznik manželství

„§ 1

Manželství se uzavírá na základě dobrovolného rozhodnutí muže a ženy vytvořit harmonické, pevné a trvalé životní společenství.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.]

„§ 2

Občané, kteří chtějí spolu uzavřít manželství, mají předem poznat navzájem své charakterové vlastnosti a svůj zdravotní stav, aby mohli založit manželství, které splní svůj společenský účel.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.]

„§ 3

Manželství se uzavírá souhlasným prohlášením muže a ženy před orgánem státu, že vstupují spolu do manželství, a to veřejně a slavnostním způsobem, v přítomnosti dvou svědků.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.]

„§ 4

(1) Prohlášení o uzavření manželství učiní muž a žena před místním národním výborem pověřeným vést matriky pro obvod, v němž má jeden z nich bydliště.

(2) Místní národní výbor může z důležitých důvodů povolit uzavření manželství před jiným místním národním výborem pověřeným vést matriky nebo na kterémkoli vhodném místě.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.]

„§ 6

(1) Občané, kteří chtějí uzavřít manželství, jsou povinni předložit stanovené doklady, jakož i prohlásit, že jim nejsou známy okolnosti vylučující uzavření manželství a že oba navzájem znají svůj zdravotní stav.

(2) Kdo chce uzavřít nové manželství, je povinen prokázat, že jeho dřívější manželství zaniklo, nebo bylo prohlášeno za neplatné.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.]

„§ 8

(1) Občané jsou povinni při uzavírání manželství před oddávajícím národním výborem souhlasně prohlásit, zda příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným, či zda si ponechají svá dosavadní příjmení.

(2) Ponechají-li si svá dosavadní příjmení, prohlásí, které z jejich příjmení bude příjmením společných dětí.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb.]

Zákon o rodině č. 94/1963 Sb., znění od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013.

Úvodní články (zásady) byly již z textu zákona vypuštěny (zrušeny novelou z r. 1998).

Vznik manželství

„§ 1

(1) Manželství je trvalé společenství muže a ženy založené zákonem stanoveným způsobem.

(2) Hlavním účelem manželství je založení rodiny a řádná výchova dětí.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb. 2013]

„§ 2

Muž a žena, kteří chtějí spolu uzavřít manželství (dále jen "snoubenci"), mají předem poznat navzájem své charakterové vlastnosti a svůj zdravotní stav, aby mohli založit manželství, které splní svůj účel.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb. 2013]

„§ 3

(1) Manželství se uzavírá svobodným a úplným souhlasným prohlášením muže a ženy o tom, že spolu vstupují do manželství učiněným před obecním úřadem pověřeným vést matriky, popřípadě úřadem, který plní jeho funkci (dále jen "matriční úřad") nebo před orgánem církve nebo náboženské společnosti, oprávněné k tomu zvláštním předpisem.

(2) Prohlášení se činí veřejně a slavnostním způsobem v přítomnosti dvou svědků.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb. 2013]

„§ 4

Občanský sňatek

(1) Prohlášení o uzavření manželství učiní snoubenci před starostou, místostarostou nebo pověřeným členem zastupitelstva obce, městské části hlavního města Prahy, městských obvodů nebo městských částí územně členěných statutárních měst, které jsou matričním úřadem.

(2) Prohlášení o uzavření manželství lze učinit i před starostou, nebo místostarostou obce, městské části hlavního města Prahy, městských obvodů nebo městských částí územně členěných statutárních měst, které nejsou matričním úřadem, je-li jeden ze snoubenců přihlášen k trvalému pobytu v jeho správním obvodu. Prohlášení o uzavření manželství lze činit i před primátorem hlavního města Prahy, náměstkem primátora hlavního města Prahy nebo pověřeným členem zastupitelstva hlavního města Prahy, jakož i před primátorem statutárního města, náměstkem primátora statutárního města nebo pověřeným členem zastupitelstva statutárního města.

(3) Prohlášení o uzavření manželství podle odstavců 1 a 2 musí být učiněno v přítomnosti zaměstnance místně příslušného matričního úřadu.

(4) Manželství se uzavírá v místě určeném úřadem uvedeným v odstavci 1 nebo 2 pro konání slavnostních obřadů. Uzavřít manželství na kterémkoli vhodném místě může povolit matriční úřad, do jehož správního obvodu toto místo spadá.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb. 2013]

„§ 6

(1) Snoubenci jsou povinni předložit stanovené doklady,^{3b)1} jakož i prohlásit, že jim nejsou známy okolnosti vylučující uzavření manželství, že navzájem znají svůj zdravotní stav a že zvážili úpravu budoucích majetkových vztahů, uspořádání budoucího bydlení a hmotné zajištění rodiny po uzavření manželství.

(2) Kdo chce uzavřít nové manželství, je povinen prokázat, že jeho dřívější manželství zaniklo, nebo bylo prohlášeno za neplatné. Osoba, která dříve uzavřela registrované partnerství^{3c)2} nebo obdobný svazek osob stejného pohlaví v zahraničí (dále jen "partnerství"), je povinna prokázat, že toto partnerství zaniklo nebo bylo prohlášeno za neplatné.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb. 2013]

„§ 8

(1) Snoubenci jsou povinni při uzavírání manželství před matričním úřadem nebo oprávněným orgánem církve souhlasně prohlásit, zda příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným, či zda si ponechají svá dosavadní příjmení nebo zda spolu s příjmením společným bude jeden z nich užívat a na druhém místě uvádět příjmení předchozí; bylo-li předchozí příjmení složeno ze dvou příjmení, může být na druhém místě užíváno a uváděno jen jedno z nich.

(2) Ponechají-li si svá dosavadní příjmení, prohlásí, které z jejich příjmení bude příjmením společných dětí.“ [Zákon o rodině č. 94/1963 Sb. 2013]

Poznámka: zákon upravuje i církevní sňatek, a to prakticky obdobně, jako sňatek občanský. Církevní sňatek se uzavírá před určenými orgány církve a na místě určeném církevními předpisy ke konání církevních obřadů.

¹ 3b) Vyhláška Federálního ministerstva vnitra č. 22/1977 Sb., kterou se vydávají bližší předpisy k zákonu o matrikách, ve znění pozdějších předpisů.

² 3c) Zákon č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů.

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (účinnost od 1. 1. 2014).

„ČÁST DRUHÁ RODINNÉ PRÁVO

HLAVA I MANŽELSTVÍ

Díl 1

Všeobecné ustanovení

§ 655

Manželství je trvalý svazek muže a ženy vzniklý způsobem, který stanoví tento zákon. Hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc.“ [Zákon č. 89/2012 Sb.]

„Díl 2

Vznik manželství

§ 656

(1) Manželství vzniká svobodným a úplným souhlasným projevem vůle muže a ženy, kteří hodlají vstoupit do manželství (dále jen „snoubenci“), že spolu vstupují do manželství.

(2) Sňatečný obřad je veřejný a slavnostní; činí se v přítomnosti dvou svědků.“ [Zákon č. 89/2012 Sb.]

„§ 657

(1) Projeví-li snoubenci vůli, že spolu vstupují do manželství, osobně před orgánem veřejné moci provádějícím sňatečný obřad v přítomnosti matrikáře, jedná se o občanský sňatek.

(2) Projeví-li snoubenci vůli, že spolu vstupují do manželství, osobně před orgánem církve nebo náboženské společnosti oprávněné k tomu podle jiného právního předpisu (dále jen „oprávněná církev“), jedná se o církevní sňatek.“ [Zákon č. 89/2012 Sb.]

„§ 658

(1) Jedná-li se o občanský sňatek, jiný právní předpis stanoví, kdo je orgánem veřejné moci provádějícím sňatečný obřad.

(2) Jedná-li se o církevní sňatek, je orgánem oprávněné církve osoba pověřená oprávněnou církví.“ [Zákon č. 89/2012 Sb.]

„§ 659

Manželství se uzavírá tak, že osoba jednající za orgán veřejné moci, anebo osoba, která jedná za orgán oprávněné církve, položí snoubencům jako oddávající otázku, zda spolu chtějí vstoupit do manželství; kladnou odpovědí obou snoubenců vznikne manželství. Manželství vznikne i jinak, je-li zřejmé, že snoubenci prohlašují svou sňatečnou vůli.“ [Zákon č. 89/2012 Sb.]

„§ 660

Snoubenci při sňatečném obřadu prohlásí, že

- a) příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným,
- b) si oba svá příjmení ponechají, nebo
- c) příjmení jednoho z nich bude jejich příjmením společným, a ten, jehož příjmení nemá být příjmením společným, bude ke společnému příjmení na druhém místě připojovat své dosavadní příjmení.“ [Zákon č. 89/2012 Sb.]

„§ 661

(1) Ponechají-li si snoubenci svá dosavadní příjmení, prohlásí při sňatečném obřadu také, které z jejich příjmení bude příjmením jejich společných dětí.

(2) Ponechali-li si manželé svá dosavadní příjmení, mohou i později učinit prohlášení orgánu veřejné moci, že se dohodli na společném příjmení jednoho z nich.“ [Zákon č. 89/2012 Sb.]

„§ 663

(1) Jedná-li se o občanský sňatek, uskutečňuje se sňatečný obřad na místě, které k tomu určí orgán veřejné moci provádějící sňatečný obřad; přihlíží při tom k vůli snoubenců.

(2) Jedná-li se o církevní sňatek, uskutečňuje se sňatečný obřad na místě určeném vnitřními předpisy oprávněné církve.“ [Zákon č. 89/2012 Sb.]

Z citovaných ustanovení je zřejmé, že instituce manželství, respektive jeho vznik nedoznal v průběhu let 1963 (rok přijetí zákona o rodině č. 94/1963 Sb.) přes jeho

poslední novelu v roce 2013 a novou úpravu obsaženou v rozsáhle změněném občanském zákoníku (zákon č. 89/2012 Sb., který nabyl účinnosti dnem 1. 1. 2014) žádných změn. Stále se jedná o trvalý svazek muže a ženy založený způsobem, který je stanovený zákonem. Přesto i na uvedených zákonných normách lze sledovat změny ve společnosti, které se po roce 1989 zcela jistě odrazily u mladší generace i na jejím nahlížení na manželství. Zákon o rodině č. 94/1963 Sb., nahradil původní zákon č. 265/1949 Sb., o právu rodinném a obsahoval hned ve svém úvodu několik základních zásad, z nichž v podstatě vyplývá, že rodina, založená manželstvím, je základním článkem společnosti a jako takové jí je ze strany společnosti poskytována všestranná ochrana. Mladým manželům byly poskytovány výhodné novomanželské půjčky, přičemž poprvé se tento druh půjčky objevil již v roce 1948, kdy účelem půjčky byla především pomoc mladým manželům při řešení jejich bytové situace po válce. Mladí manželé však museli vyhovět nastaveným podmínkám, které se v průběhu let měnily, ať už v souvislosti s politickými změnami ve společnosti, nebo podle finančních možností státu. Základními podmínkami byl vždy věk manželů a výše jejich příjmu. Svého vrcholu dosáhly tyto půjčky cca v 70. letech minulého století. O půjčku si mohli požádat manželé do 30 let věku s průměrným měsíčním příjmem do 5.000 korun. Půjčka ve výši 30.000 korun byla poskytnuta se splatností do 10 let a narození dítěte ji pro manžele opět zvýhodňovalo (prodloužení doby splatnosti, odečet určité finanční částky z celkové výše půjčky). Ačkoliv se nepodařilo prokázat, že by právě vstřícně nastavená politika státu vůči mladým manželstvím měla vliv na větší porodnost, faktem zůstává, že počet narozených dětí se v 70. letech skutečně zvýšil. Několik let před revolucí v roce 1989 byly podmínky pro poskytování novomanželských půjček opět upraveny – výše půjčky se zvýšila na 50.000 korun, doba splatnosti se posunula na 15 let a hrubé měsíční příjmy manželů-žadatelů nesměly překročit 6.000 korun. Po revoluci existovalo ještě nějakou dobu několik programů pro mladé zaměřené na rozvoj bydlení, postupně však byly zrušeny.

V předrevolučním období mnozí zaměstnavatelé (především větší průmyslové podniky), disponovali i byty, které mohli svým mladým ženatým zaměstnancům přidělit a zajistit si tak jejich dlouhodobé setrvání v pracovním poměru, když další výhodou se staly i závodní jesle nebo mateřské školky. Zákon o rodině byl prakticky

normou speciální, která existovala vedle obecného právního předpisu, jímž byl občanský zákoník a jehož ustanovení se použila v případě, že speciální norma nestanovila něco jiného. S více než sto paragrafy se jednalo o dost rozsáhlou normu, která však neupravovala to, co bylo obsahem jiných předpisů, například otázku bydlení, společného nájmu manželů, domácnost, dědění apod. V roce 1989 došlo i v Československu ke změnám v politickém uspořádání státu, které vedlo nejenom k rozdělení jednoho státu na 2 samostatné státy (Česká a Slovenská republika), ale také ke změnám v právních normách. V zákoně o rodině byly novelou z roku 1998 zrušeny základní zásady, rodina založená manželstvím již tedy nebyla základním článkem společnosti. I tato novela však zachovala zásadu, podle níž je rodina založená na manželství dvou osob opačného pohlaví, základem rodinně právních vztahů. Manželství tak i nadále zůstalo právem uznaným právním vztahem mezi mužem a ženou, takže důsledky, které zákon s uzavřením manželství spojoval, nemohly platit ani při faktickém soužití nesezdané dvojice muže a ženy. Institut partnerství dvou osob stejného pohlaví v této novele zákona o rodině z roku 1998 nenašel rovněž své místo, a to z důvodů, že vztah těchto osob mohl být upraven v jiných právních předpisech, což byl především občanský zákoník, který řešil otázky bydlení, dědění apod. Právní úprava registrovaného partnerství se objevila v zákoně č. 115/2006 Sb., o registrovaném partnerství a změně některých souvisejících zákonů a promítla se tak i do rodinných vztahů.

4.1 Uzavírání manželství v číslech

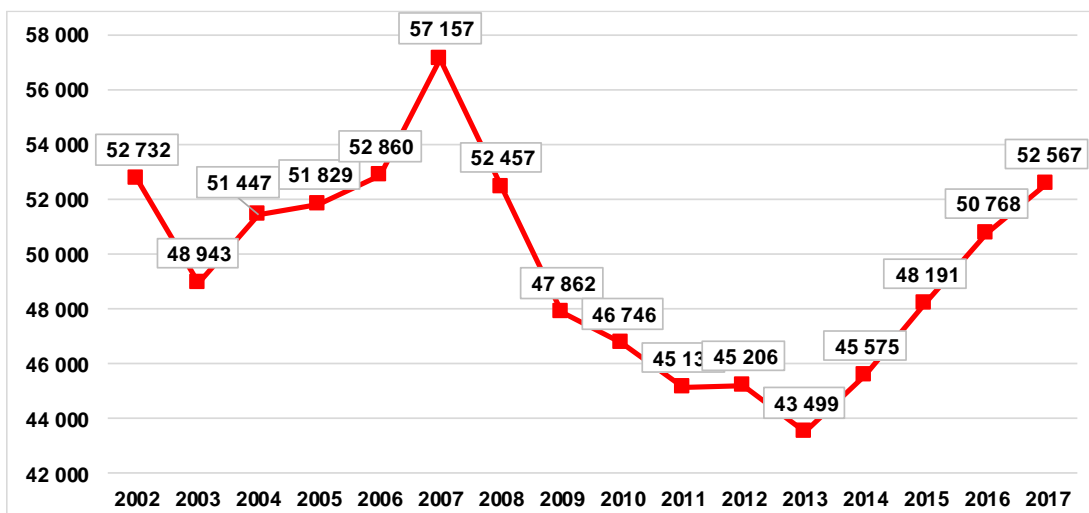
Tabulka 1. Přehled sňatků za Českou republiku, Královéhradecký kraj a okres Jičín v letech 2002 až 2017

		Česká republika	Královéhradecký kraj	okres Jičín
Sňatky celkem	2002	52 732	2 731	378
	2003	48 943	2 618	361
	2004	51 447	2 650	396
	2005	51 829	2 706	348
	2006	52 860	2 738	374
	2007	57 157	2 964	416
	2008	52 457	2 738	375
	2009	47 862	2 421	312
	2010	46 746	2 484	331
	2011	45 137	2 347	322
	2012	45 206	2 337	336
	2013	43 499	2 268	308
	2014	45 575	2 508	370
	2015	48 191	2 465	300
	2016	50 768	2 565	361
	2017	52 567	2 669	362

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

V tabulce číslo jedna můžeme sledovat vývoj počtu sňatků v období 2002 až 2017 pro Českou republiku, Královéhradecký kraj a okres Jičín. Z údajů v tabulce je patrné, že v množství sňatků nedochází k velkým výkyvům mezi jednotlivými roky.

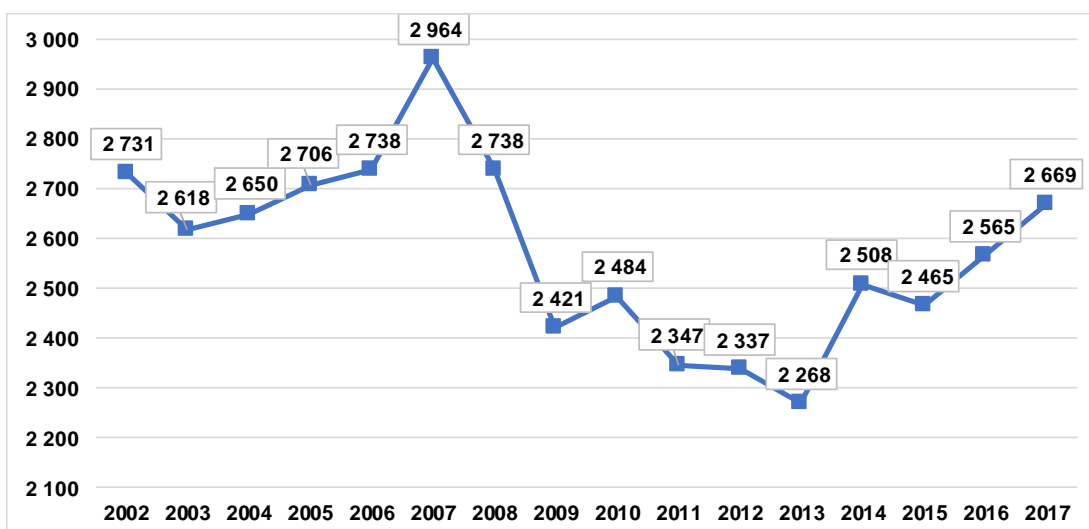
Graf 1. Vývoj počtu sňatků v České republice v letech 2002 až 2017

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

Graf názorně ukazuje, že největší počet sňatků ve sledovaném období byl uzavřen v roce 2007. Podíl na daném stavu měl zřejmě i datum 7. 7. 2007, v němž jsou obsaženy 3 sedmičky považované všeobecně za šťastné číslo, a také skutečnost, že se jednalo o sobotu, což je den, na který připadá největší počet sňatků v jednotlivých týdnech. Současný trend v počtu sňatků zaznamenává v posledních letech opětovný nárůst oproti roku 2013, kdy bylo v České republice nejméně sňatků za sledované období.

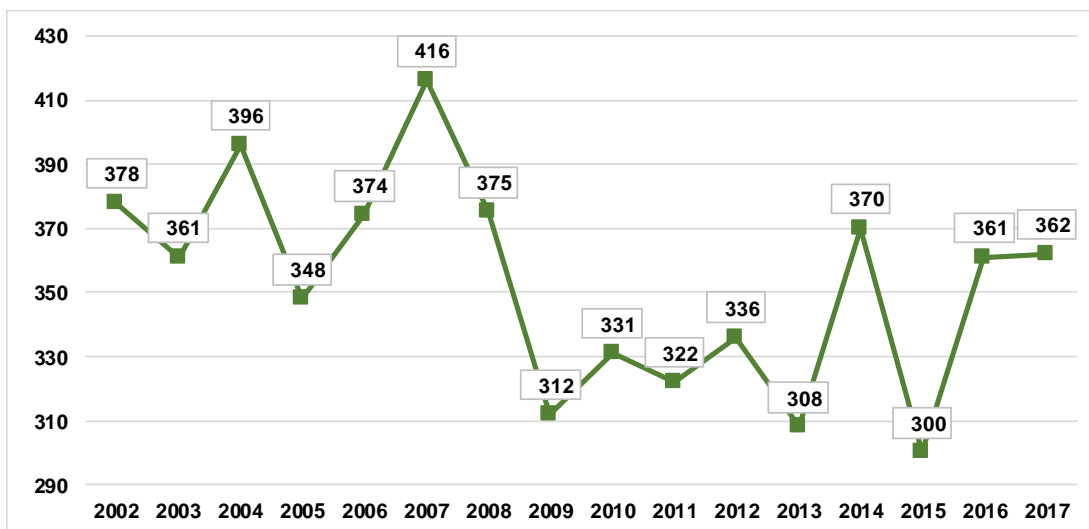
Graf 2. Vývoj počtu sňatků v Královéhradeckém kraji v letech 2002 až 2017

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

Druhý graf ukazuje, že vývoj počtu sňatků v Královéhradeckém kraji kopíruje vývoj sňatečnosti v celé České republice.

Graf 3. Vývoj počtu sňatků v okrese Jičín v letech 2002 až 2017

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

Graf znázorňující sňatečnost v rámci jičínského okresu vykazuje větší výkyvy v trendech vývoje sňatečnosti, ale hlavní body zůstávají podobné. I zde byl v roce 2007 zaznamenán největší počet sňatků. S ohledem na relativně malý vzorek jsou výkyvy v jednotlivých letech výraznější než v krajském či celorepublikovém vývoji počtu sňatků.

„Česká republika se v období po druhé světové válce začala výrazně odlišovat od evropských demokratických zemí. Po celou komunistickou etapu byl pro Českou republiku, obdobně jako pro ostatní státy socialistického bloku, příznačný nízký věk vstupu do manželství a po sňatku zpravidla následovalo v krátké době narození potomků, nejčastěji dvou. Významná část sňatků byla urychlena nebo vynucena těhotenstvím partnerky. Současně se stal rozvod obecně přijímaným řešením manželských neshod a rozvedená žena měla dokonce vyšší status než žena, která nikdy do manželství nevstoupila (Kučera, 1994). Soužití dvou lidí bez toho, aby spolu uzavřeli sňatek, bylo společností tolerováno spíše u lidí, kteří již manželstvím prošli. K přeměně reprodukčního chování došlo vzápětí po pádu komunistického režimu. Generace, které začaly dorůstat v nových ekonomických podmínkách, odkládají nebo odmítají vstup do manželství a rození potomků. Výrazně také roste podíl dětí, které se rodí neprovdaným matkám. Přestože se k uzavření manželství odhodlává stále méně

lidí, úroveň rozvodovosti stále roste. Mezi odborníky neexistuje jednotný pohled na to, čím jsou změny způsobovány, a tudíž ani na to, jak bude vypadat budoucí vývoj.“ [Chaloupková 2004: 13]

5. Porovnání porodnosti podle dosaženého vzdělání

„Diferenciace plodnosti podle vzdělání matky se stává v moderní společnosti, kde trvalé narůstá podíl žen s vyšším vzděláním, důležitou determinantou úrovně celkové plodnosti. Mění se struktura obyvatelstva podle dosaženého stupně vzdělání bude mít, vedle věkového složení, stále větší vliv na budoucí hodnoty souhrnných demografických ukazatelů plodnosti i dalších demografických procesů. V dnešní době počet dětí v rodině do značné míry závisí na možnostech ženy/rodičů sladit profesní kariéru a péči o dítě. Do jaké míry je péče o dítě záležitostí ženy nebo obou rodičů a do jaké míry pracovní trh a společenské klima umožňuje skloubení rodičovských a pracovních povinností, ovlivňuje současný vývoj plodnosti a vysvětluje i nedávný rozdíl pokles plodnosti ve vyspělých zemích.“ [Hamplová, Rychtaříková, Pikálková 2003: 62]

„Z hlediska socioekonomického lze situaci aproximovat pomocí ukazatele nejvyššího ukončeného vzdělání matky. Dlouhodobě nejvyšší podíl nemanželsky narozených dětí vykazují ženy se základním vzděláním – již v roce 1990 to bylo 26,6 % a tento podíl vzrostl do roku 2006 až na 69 %; u prvního dítěte jde dokonce o 80 %. Naopak naprostá většina vysokoškoláček začíná svou fertilitní kariéru v manželství, jde o čtyři pětiny porodů prvního pořadí. Obecně platí, že lépe vzdělané ženy rodí děti častěji v manželství. Tento jev může souviset jednak s věkem při vstupu do partnerství či manželství a s věkem při prvním porodu, který je obecně pozdější u žen, které se delší dobu vzdělávaly. Dále může souviset se socioekonomickou situací, která je obecně horší u žen s nižším vzděláním, s etnicitou a také s geografickým rozložením. Zajímavé je, že vzdělanostní rozdíly se projevují i v podílu předmanželských koncepcí, který se pohybuje od 38 % u žen se základním vzděláním po 23 % u vysokoškoláček. Zatímco 60 % vysokoškoláček počne první dítě po svatbě a zbylých 40 % je rovnoměrně rozloženo mezi předmanželské koncepce a nemanželsky narozené, u žen

se základním vzděláním pouze 6 % počne dítě po svatbě, zatímco 80 % rodí první dítě mimo manželství.“ [Hamplová 2007: 22-23]

5.1 Specifikace jičínského okresu

„Okres Jičín leží v severozápadní části Královéhradeckého kraje. Na severu sousedí s okresem Semily v Libereckém kraji, na východě s okresem Trutnov, na jihu s okresem Hradec Králové a na západě s okresy Nymburk a Mladá Boleslav ve Středočeském kraji. K 31. 12. 2017 se rozlohou 887 km² na celkové ploše Královéhradeckého kraje podílel 18,6 % a je druhým nejmenším okresem v kraji (za okresem Náchod). Z hlediska počtu obyvatel je okres Jičín druhý nejmenší (za okresem Rychnov nad Kněžnou), k 31. 12. 2017 jich zde žilo 79 632, tj. 14,4 % z celkového počtu obyvatel kraje. Hustota zalidnění je druhá nejmenší v kraji (za okresem Rychnov nad Kněžnou). Na 1 km² připadá 89,8 obyvatel.“ [Český statistický úřad 2019]

„Specifikou okresu jsou pískovcové útvary Prachovských skal. Tvoří východní část celé krajinné oblasti zvané Český ráj.“ [Český statistický úřad 2019]

„Na vodní toky není území okresu příliš bohaté. Nejvýznamnějším a také největším vodním tokem je Cidlina pramenící v okrese Semily na úpatí hory Tábor“ [Český statistický úřad 2019]

„Z celkové rozlohy okresu tvoří 68,0 % zemědělská půda (z toho 76,2 % zabírá orná půda a 17,2 % trvalé travní porosty). Lesy pokrývají 21,7 % plochy okresu. Převažují lesy jehličnaté a doubravy, na štěrkopískových terasách a pískách jsou borové lesy, na dně miletínského úvalu se nacházejí rozsáhlé ostrovy listnatých lesů.“ [Český statistický úřad 2019]

„Ve struktuře obcí převládají malé obce s počtem obyvatel 200–499 (40,5 %) a obce s počtem obyvatel do 199 (34,2 % všech obcí). Z celkového počtu 111 samostatných obcí jich má 10 statut města a 3 statut městyse. Ve třech městech nad pět tisíc obyvatel

žilo 42,39 % všech trvale bydlících obyvatel okresu. V sídelní struktuře zaujímá první místo okresní město Jičín s 16 480 obyvateli. Přírozeným centrem oblasti je okresní město Jičín. Je silniční dopravní křižovatkou, kde se protínají dvě významné tepny silnic I. třídy – silnice č. 16 vedoucí ze Slaného přes Mělník, Mladou Boleslav do Trutnova a dále až na polskou hranici a silnice č. 35 vedoucí z polského Zhořelce přes Liberec do Hradce Králové, Svitav a Olomouce. Město má tedy dobré dopravní spojení s většinou významných center republiky, o čemž svědčí i značné množství dálkových autobusových spojů vedených přes město Jičín. Železniční doprava nemá v okrese takový význam.“ [Český statistický úřad 2019]

„Na základě zákona 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností, bylo na území okresu vytvořeno šest správních obvodů pověřených obecních úřadů – Jičín, Hořice, Kopidlno, Lázně Běláhoř, Nová Paka a Sobotka a tři správní obvody obcí s rozšířenou působností – Jičín, Hořice a Nová Paka. Tyto obce jsou pověřeny výkonem vybraných funkcí státní správy pro všechny obce, které do jejich správního obvodu přísluší.“ [Český statistický úřad 2019]

„K 31. 12. 2017 bylo v okrese Jičín registrováno 1 154 uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce, z toho 576 žen, 68 absolventů a mladistvých a 228 občanů se zdravotním postižením. Dosažitelných uchazečů o zaměstnání bylo 1 074, tj. 93,1 % z celkového počtu. Volných pracovních míst v evidenci úřadu práce bylo 1 287, na 1 pracovní místo tak připadlo 0,9 uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce. Podíl nezaměstnaných osob dosáhl 2,10 % a pohyboval se tak 1,67procentního bodu pod úrovní České republiky. V tomto ukazateli zaujímá okres Jičín 5. místo ze 77 okresů.“ [Český statistický úřad 2019]

Z uvedených údajů je zřejmé, že je jičínský region velmi zajímavým místem pro život. Nezaměstnanost s cca 2,10 % ke konci roku 2017 (ke konci roku 2018 je to 1,78 %, Královéhradecký kraj je na 4. místě v ČR a okres Jičín na 9. místě ze 77 okresů) je jednou z nejnižších v republice a nehrozí tedy, že by žena, která se rozhodla mít dítě ať už jako vdaná, nebo svobodná matka, neměla příležitost najít své uplatnění na trhu

práce poté, co jí skončí mateřská, popřípadě rodičovská dovolená. Město Jičín se svými cca šestnácti a půl tisíci obyvateli má spíše ráz venkovského maloměsta s podstatnou zástavbou rodinných domů a nižších paneláků soustředěných do dvou lokalit na sídlišti Husova a sídlišti na Novém městě. Vesnice v okolí okresního města jsou co do počtu obyvatel rovněž malé, přičemž do územního obvodu některých obcí patří několik dalších vesnic, v nichž zcela převládá zemědělské využití přilehlých pozemků patřících do katastrálního území obce. Panelová výstavba v těchto obcích je prakticky zanedbatelná a souvisela v minulosti se stabilizací pracovních sil v zemědělství, kdy investory bytových staveb byla jednotná zemědělská družstva. Průmyslová výroba, nezatažující příliš okolí imisemi, se soustředí v okrajových částech okresního města a v několika dalších malých městech okresu. Školy a mateřské školky nejsou v některých obcích zastoupeny, přesto je nápor školních a předškolních dětí bez větších problémů zvládnán v jičínských a dalších zařízeních v okolních městech prostřednictvím dostatečně zabezpečené autobusové dopravy a vlakových spojů. I v této lokalitě se však projevuje celorepublikový trend v mimomanželské plodnosti a shrnu-li své poznatky, pak mohu konstatovat, že svobodným matkám v jičínském regionu právě příznivé životní podmínky s bezproblémovým uplatněním na trhu práce usnadňuje rozhodování, zda se kvůli dítěti více vázat na partnera uzavřením sňatku.

5.2 Data a způsob jejich zpracování

Většinu dat pro zpracování mé bakalářské práce jsem získal na základě žádosti zaslané ČSÚ, který mi je poskytl k dalšímu zpracování (viz mnou vypracované tabulky a grafy v následující kapitolách). Současně jsem si položil i otázku, zda se sledovaly rovněž údaje o otcích dětí u svobodných, ovdovělých a rozvedených žen. Na což jsem obdržel odpověď, kterou cituji:

„Vaši otázku konzultovali pracovníci Krajské správy v Olomouci s odborem demografie na ústředí ČSÚ. Oficiální vyjádření k tomu, proč se údaje nesledovaly, neexistuje, data se zjišťovala v souladu s platnou metodikou příslušných let. V roce 2006 proběhl metodický audit, na jehož základě se od roku 2007 začaly sledovat údaje

o otcích i u svobodných, ovdovělých a rozvedených žen. Rozšíření sledování příslušných údajů vyplynulo z postupně se vyvíjejícího demografického trendu zvyšování podílu dětí narozených mimo manželství. Zatímco v 90. letech se počet narozených mimo manželství pohyboval např. v okrese Jičín v řádu desítek, od přelomu století se počet zvyšoval až do řádu stovek v okrese. Bylo tedy nutné upravit metodiku zjišťování statistických údajů tak, aby co nejlépe zachytily reálný stav.“ [Český statistický úřad]

5.3 Podíl mimomanželsky narozených

„Podíl dětí narozených mimo manželství se v průběhu let zvyšuje ve všech krajích, přičemž zůstává napříč republikou výrazně regionálně diferencován. Naopak relativně nejvíce dětí se rodí do manželství, tedy vdaným ženám, ve Zlínském kraji (nemanželských 39,1 %), v Praze (40,6 %), v Kraji Vysočina (41,3 %) a Jihomoravském kraji (41,4 %). I tyto hodnoty, kdy na nevdanou ženu připadají dvě z pěti narozených dětí, jsou přitom zhruba dvojnásobné ve srovnání s maximy dosahovanými v krajích západních Čech na počátku 90. let.“ [Němečková 2015]

„Podíl dětí narozených mimo manželství roste ve všech pořadích. Relativně nejméně se s dětmi narozenými mimo manželství setkáváme u druhorozených, v roce 2014 jich bylo 35,6 %. Matky těchto dětí jsou většinou svobodné. Od roku 2001 se zastoupení svobodných rodiček v této skupině matek zvýšilo z 60 na 84 %, naopak se snížila váha rozvedených (z 38 na 15 %).“ [Němečková 2015]

„U třetích a dalších dětí převažovaly mezi nevdanými právě rozvedené ženy, a to až do roku 2009. Tehdy se rozvedeným matkám početně vyrovnaly ty svobodné.

Vůbec nejčastější je narození mimo manželství u prvních dětí. Podíl prvorozených dětí, které se narodí nevdané matce, již v roce 2010 přesahoval jednu polovinu. Poslední údaj za rok 2014 uvádí 57,3 % dětí narozených mimo manželství. Většina těchto dětí měla matku svobodnou (tady se struktura žen podle rodinného stavu nezměnila), pouze 5 % rozvedenou či ovdovělou.“ [Němečková 2015]

Tabulka 2. Živě narození podle legitimacy a podle biologického pořadí v letech 2002 až 2007

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Živě narození celkem	92 786	93 685	97 664	102 211	105 831	114 632
v 1. pořadí	44 745	45 363	48 066	49 930	51 823	54 050
v 2. pořadí	34 447	34 823	35 669	37 993	39 038	43 400
v 3. a dalším pořadí	13 594	13 499	13 929	14 288	14 970	17 182
Živě narození v manželství	69 327	66 972	67 825	69 802	70 572	75 095
v 1. pořadí	30 919	29 282	29 615	29 962	30 287	30 333
v 2. pořadí	28 621	28 262	28 672	30 079	30 237	32 999
v 3. a dalším pořadí	9 787	9 428	9 538	9 761	10 048	11 763
Živě narození mimo manželství	23 459	26 713	29 839	32 409	35 259	39 537
v 1. pořadí	13 826	16 081	18 451	19 968	21 536	23 717
v 2. pořadí	5 826	6 561	6 997	7 914	8 801	10 401
v 3. a dalším pořadí	3 807	4 071	4 391	4 527	4 922	5 419
Podíl dětí narozených mimo manželství (%)	25,3%	28,5%	30,6%	31,7%	33,3%	36,6%
v 1. pořadí	30,9%	35,4%	38,4%	40,0%	41,6%	43,9%
v 2. pořadí	16,9%	18,8%	19,6%	20,8%	22,5%	24,0%
v 3. a dalším pořadí	28,0%	30,2%	31,5%	31,7%	32,9%	31,5%

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

Tabulka 3. Živě narození podle legitimacy a podle biologického pořadí v letech 2008 až 2013

	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Živě narození celkem	119 570	118 348	117 153	108 673	108 576	106 751
v 1. pořadí	56 941	56 039	54 331	50 989	51 476	51 092
v 2. pořadí	45 291	45 206	45 514	42 156	41 826	40 078
v 3. a dalším pořadí	17 338	17 103	17 308	15 528	15 274	15 581
Živě narození v manželství	76 113	72 394	69 989	63 252	61 488	58 751
v 1. pořadí	30 638	28 273	26 594	23 937	23 420	22 619
v 2. pořadí	33 883	33 031	32 411	29 537	28 607	26 676
v 3. a dalším pořadí	11 592	11 090	10 984	9 778	9 461	9 456
Živě narození mimo manželství	43 457	45 954	47 164	45 421	47 088	48 000
v 1. pořadí	26 303	27 766	27 737	27 052	28 056	28 473
v 2. pořadí	11 408	12 175	13 103	12 619	13 219	13 402
v 3. a dalším pořadí	5 746	6 013	6 324	5 750	5 813	6 125
Podíl dětí narozených mimo manželství (%)	36,3%	38,8%	40,3%	41,8%	43,4%	45,0%
v 1. pořadí	46,2%	49,5%	51,1%	53,1%	54,5%	55,7%
v 2. pořadí	25,2%	26,9%	28,8%	29,9%	31,6%	33,4%
v 3. a dalším pořadí	33,1%	35,2%	36,5%	37,0%	38,1%	39,3%

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

Tabulka 4. Živě narození podle legitimacy a podle biologického pořadí v letech 2014 až 2017

	2014	2015	2016	2017
Živě narození celkem	109 860	110 764	112 663	114 405
v 1. pořadí	52 106	53 223	54 918	55 726
v 2. pořadí	41 196	41 276	41 302	41 832
v 3. a dalším pořadí	16 558	16 265	16 443	16 847
Živě narození v manželství	58 593	57 788	57 930	58 314
v 1. pořadí	22 243	22 364	22 811	23 090
v 2. pořadí	26 515	25 795	25 527	25 505
v 3. a dalším pořadí	9 835	9 629	9 592	9 719
Živě narození mimo manželství	51 267	52 976	54 733	56 091
v 1. pořadí	29 863	30 859	32 107	32 636
v 2. pořadí	14 681	15 481	15 775	16 327
v 3. a dalším pořadí	6 723	6 636	6 851	7 128
Podíl dětí narozených mimo manželství (%)	46,7%	47,8%	48,6%	49,0%
v 1. pořadí	57,3%	58,0%	58,5%	58,6%
v 2. pořadí	35,6%	37,5%	38,2%	39,0%
v 3. a dalším pořadí	40,6%	40,8%	41,7%	42,3%

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

V tabulkách 2 až 4 je znázorněn nárůst počtu nemanželsky narozených dětí v prvním pořadí ve sledovaném období, které je rozděleno na tři časové úseky 2002–2007 (6 let), 2008–2013 (6 let) a 2014–2017 (4 roky). Podíl dětí narozených mimo manželství roste však ve všech pořadích. V posledních 4 letech můžeme pozorovat postupné srovnávání počtu dětí narozených mimo manželství ve druhém a třetím pořadí, a to cca na rozdíl 3 procentních bodů. Mezi prvním (cca 58%) a druhým (cca 39%) pořadím je rozdíl 19 procentních bodů. Tlak na legitimizaci je nízký, proto velká část matek neřeší děti prvního pořadí, zatímco děti druhého se už rodí v manželství. Tabulky znázorňující podíl mimomanželsky narozených dětí podle pořadí přinášejí zajímavý pohled na celkový vývoj mimomanželské plodnosti.

Tabulka 5. Počet živě narozených dětí v manželství podle stavu, vzdělání matky a vzdělání otce mezi lety 2002 a 2006 pro okres Jičín

2002 - 2006 Vdaná						
Vzdělání matky	Vzdělání otce					Celkem
	zákl. vč. neu	stř. bez mat	stř. s mat	vysok.	nejz.	
Základní	64	74	19	3	0	160
Střední bez maturity	34	636	211	19	0	900
Střední s maturitou	21	552	571	121	0	1265
Vysokoškolské	4	37	114	176	0	331
Celkem	123	1299	915	319	0	2656

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

V tabulce můžeme vidět počet živě narozených dětí vdaným matkám v rozmezí 2002 až 2006, barevně rozlišené podle počtu. Hodnoty jsou pro okres Jičín. Nejnižší počet dětí můžeme pozorovat u žen se základním vzděláním. Až na výjimky lze tvrdit že největší počet dětí se rodí rodičů se stejným stupněm vzdělání. U matek se středním vzděláním s maturitou můžeme pozorovat velký počet dětí jak u otce bez maturity, tak s maturitou.

Tabulka 6. Počet živě narozených dětí v manželství podle stavu, vzdělání matky a vzdělání otce mezi lety 2007 a 2014 pro okres Jičín

2007 - 2014 Vdaná						
Vzdělání matky	Vzdělání otce					Celkem
	zákl. vč. neu	stř. bez mat	stř. s mat	vysok.	nejz.	
Základní	71	81	23	5	5	185
Střední bez maturity	43	635	228	36	9	951
Střední s maturitou	30	711	914	258	4	1917
Vysokoškolské	5	87	327	420	5	844
Celkem	149	1514	1492	719	23	3897

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

V tabulce můžeme vidět počet živě narozených dětí vdaným matkám v rozmezí 2007 až 2014, barevně rozlišené podle počtu. Hodnoty jsou pro okres Jičín. Díky barevnému

zvýraznění je z tabulky patrná úhlopříčka, která znázorňuje spojitost mezi vzděláním matky a otce.

Tabulka 7. Počet živě narozených dětí v manželství podle stavu, vzdělání matky a vzdělání otce mezi lety 2015 a 2017 pro okres Jičín

2015 - 2017 Vdaná						
Vzdělání matky	Vzdělání otce					Celkem
	zákl. vč. neu	stř. bez mat	stř. s mat	vysok.	nezj.	
Základní	23	26	9	0	2	60
Střední bez maturity	12	122	58	9	9	210
Střední s maturitou	7	182	244	69	4	506
Vysokoškolské	3	56	206	197	2	464
Celkem	45	386	517	275	17	1240

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

V tabulce můžeme vidět počet živě narozených dětí vdaným matkám v rozmezí 2015 až 2017, barevně rozlišené podle počtu. Hodnoty jsou pro okres Jičín. I v posledních letech zůstává trend počtu narozených dětí ve vztahu ke vzdělání matky a otce stejný.

Tabulka 8. Počet živě narozených dětí mimo manželství podle stavu, vzdělání matky a vzdělání otce mezi lety 2007 a 2014 pro okres Jičín

2007 - 2014 Svobodná						
Vzdělání matky	Vzdělání otce					Celkem
	zákl. vč. neu	stř. bez mat	stř. s mat	vysok.	nezj.	
Základní	79	90	28	2	190	389
Střední bez maturity	53	348	127	11	125	664
Střední s maturitou	19	353	313	64	86	835
Vysokoškolské	1	41	86	73	24	225
Celkem	152	832	554	150	425	2113

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

Tabulka znázorňuje v barevném rozlišení počet dětí narozených mimo manželství v rozmezí 2007 až 2014 v okrese Jičín. Data pro rozmezí 2002 až 2006 nejsou dostupná. U svobodných žen můžeme pozorovat nejnižší počet dětí narozených matkám s vysokoškolským vzděláním.

Tabulka 9. Počet živě narozených dětí mimo manželství podle stavu, vzdělání matky a vzdělání otce mezi lety 2015 a 2017 pro okres Jičín

2015 - 2017 Svobodná						
Vzdělání matky	Vzdělání otce					Celkem
	zákl. vč. neu	stř. bez mat	stř. s mat	vysok.	nejz.	
Základní	38	36	13	0	86	173
Střední bez maturity	18	136	55	3	52	264
Střední s maturitou	7	154	160	34	45	400
Vysokoškolské	0	54	87	63	24	228
Celkem	63	380	315	100	207	1065

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

Tabulka znázorňuje v barevném rozlišení počet dětí narozených mimo manželství v rozmezí 2015 až 2017 v okrese Jičín. Data pro rozmezí 2002 až 2006 nejsou dostupná. V posledních letech vidíme, že největší počet dětí se rodí matkám se středním vzděláním s maturitou a otcům se středním vzděláním s maturitou a bez maturity.

Tabulka 10. Počet živě narozených dětí mimo manželství podle stavu, vzdělání matky a vzdělání otce mezi lety 2007 a 2014 pro okres Jičín

2007 - 2014 Rozvedená						
Vzdělání matky	Vzdělání otce					Celkem
	zákl. vč. neu	stř. bez mat	stř. s mat	vysok.	nejz.	
Základní	7	15	4	1	14	41
Střední bez maturity	6	76	27	2	42	153
Střední s maturitou	4	59	69	12	27	171
Vysokoškolské	1	7	14	6	5	33
Celkem	18	157	114	21	88	398

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

Tabulka znázorňuje v barevném rozlišení počet dětí narozených mimo manželství v rozmezí 2007 až 2014 v okrese Jičín. Data pro rozmezí 2002 až 2006 nejsou dostupná. Trend u rozvedených matek už tolik nepřipomíná úhlopříčku. Celkově se rozvedeným matkám ve všech vzdělanostních skupinách rodí menší počet dětí než matkám svobodným. Přičemž u vysokoškolsky vzdělané rozvedené ženy je počet dětí narozených v období 2007-2014 nejmenší za sledované období.

Tabulka 11. Počet živě narozených dětí mimo manželství podle stavu, vzdělání matky a vzdělání otce mezi lety 2015 a 2017 pro okres Jičín

2015 - 2017 Rozvedená						
Vzdělání matky	Vzdělání otce					Celkem
	zákl. vč. neu	stř. bez mat	stř. s mat	vysok.	nejz.	
Základní	0	4	3	1	12	20
Střední bez maturity	1	21	10	3	7	42
Střední s maturitou	1	29	28	4	6	68
Vysokoškolské	0	3	2	4	1	10
Celkem	2	57	43	12	26	140

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

Tabulka znázorňuje v barevném rozlišení počet dětí narozených mimo manželství v rozmezí 2015 až 2017 v okrese Jičín. Rozvedené ženy si pořídily ve sledovaném období prakticky shodný počet dětí s otci se středním vzděláním bez maturity a s otci s maturitou. Trend se opakuje i u svobodných a vdaných matek se středním vzděláním s maturitou.

Tabulka 12. Počet živě narozených dětí mimo manželství podle stavu, vzdělání matky a vzdělání otce mezi lety 2007 a 2014 pro okres Jičín

2007 - 2014 Vdova						
Vzdělání matky	Vzdělání otce					Celkem
	zákl. vč. neu	stř. bez mat	stř. s mat	vysok.	nejz.	
Základní	0	1	2	0	0	3
Střední bez maturity	0	6	0	1	0	7
Střední s maturitou	0	3	4	1	1	9
Vysokoškolské	0	0	2	0	0	2
Celkem	0	10	8	2	1	21

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

Tabulka znázorňuje v barevném rozlišení počet dětí narozených mimo manželství v rozmezí 2007 až 2014 v okrese Jičín. Data pro rozmezí 2002 až 2006 nejsou dostupná.

Tabulka 13. Počet živě narozených dětí mimo manželství podle stavu, vzdělání matky a vzdělání otce mezi lety 2015 a 2017 pro okres Jičín

2015 - 2017 Vdova						
Vzdělání matky	Vzdělání otce					Celkem
	zákl. vč. neu	stř. bez mat	stř. s mat	vysok.	nejz.	
Základní	0	0	0	0	0	0
Střední bez maturity	1	0	0	0	0	1
Střední s maturitou	0	3	0	2	1	6
Vysokoškolské	0	0	0	0	0	0
Celkem	1	3	0	2	1	7

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

Tabulka znázorňuje v barevném rozlišení počet dětí narozených mimo manželství v rozmezí 2015 až 2017 v okrese Jičín. V dané oblasti je počet dětí narozených vdovám za sledované období velmi nízký. Mohli bychom spekulovat, co je příčinou – malý počet ovdovělých žen, vyšší věk ovdovělých žen, finanční situace.

Tabulka 14. Struktura narozených podle vzdělání a rodinného stavu matky, okres Jičín 2002 až 2017.

Rodinný stav	Vzdělání	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
% narozených mimo manželství (sv+roz+ovd)	ZŠ	58%	64%	63%	66%	66%	69%	70%	72%	68%	66%	63%	77%	77%	76%	76%	76%
	vyučena	21%	32%	29%	30%	31%	37%	42%	41%	47%	53%	51%	54%	56%	62%	59%	58%
	maturita	11%	14%	18%	22%	24%	25%	28%	31%	34%	34%	42%	43%	47%	45%	48%	47%
	VŠ	7%	13%	8%	17%	15%	15%	23%	15%	22%	27%	28%	23%	28%	36%	30%	37%
% narozených v manželství	ZŠ	42%	36%	38%	34%	34%	31%	30%	28%	32%	34%	37%	23%	23%	24%	24%	24%
	vyučena	79%	68%	71%	70%	69%	63%	58%	59%	53%	47%	49%	46%	44%	38%	41%	42%
	maturita	89%	86%	82%	78%	76%	75%	72%	69%	66%	66%	58%	57%	53%	55%	52%	53%
	VŠ	93%	88%	92%	83%	85%	85%	77%	85%	78%	73%	72%	77%	72%	64%	70%	63%
narozených celkem	ZŠ	13%	10%	14%	11%	12%	11%	10%	9%	8%	10%	9%	11%	8%	12%	9%	11%
	vyučena	37%	35%	34%	34%	34%	31%	32%	30%	29%	26%	23%	23%	24%	21%	22%	20%
	maturita	39%	45%	43%	42%	43%	46%	44%	47%	49%	47%	45%	44%	42%	44%	45%	44%
	VŠ	11%	9%	9%	13%	11%	12%	13%	14%	14%	17%	22%	22%	26%	23%	24%	26%
Počet narozených celkem		699	689	709	776	741	892	865	890	851	757	753	752	725	957	814	839

Tabulka znázorňuje údaje o narozených dětech v manželství, mimo manželství a celkem za sledované období v okrese Jičín. Rozděleno podle vzdělání. Struktura se ve sledovaném období vyvíjela následovně: Podíl dětí narozených matkám se základním vzděláním se téměř nezměnil a zůstává okolo 10 %. Oproti tomu narostl podíl dětí narozených matkám s vysokoškolským vzděláním z původních 11 % v roce 2002 až na 26 % v roce 2017. Nárůst se začal projevovat od roku 2008. Téměř 80 % dětí narozených matkám se základním vzděláním se rodí mimo manželství. Tento stav můžeme pozorovat už od roku 2013.

Tabulka 15. Srovnání počtu živě narozených dětí v ČR, ve vybraném kraji a v okrese Jičín mezi lety 2002 až 2007.

		2002	2003	2004	2005	2006	2007
Česká republika	Narozených celkem	92 786	93 685	97 664	102 211	105 831	114 632
	Narozených mimo manželství celkem	23 459	26 713	29 839	32 409	35 259	39 537
	Podíl narozených mimo manželství	25,3%	28,5%	30,6%	31,7%	33,3%	34,5%
Královéhradecký kraj	Narozených celkem	4 946	5 093	5 190	5 405	5 491	6 122
	Narozených mimo manželství celkem	1 114	1 380	1 530	1 643	1 748	2 144
	Podíl narozených mimo manželství	22,5%	27,1%	29,5%	30,4%	31,8%	35,0%
Okres Jičín	Narozených celkem	699	689	709	776	741	892
	Narozených mimo manželství celkem	142	175	191	225	225	290
	Podíl narozených mimo manželství	20,3%	25,4%	26,9%	29,0%	30,4%	32,5%

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

Z tabulky je patrné, že Královéhradecký kraj kopíruje trend celé České republiky a hodnoty jsou si podobné. Ale v okrese Jičín můžeme pozorovat o něco nižší podíl narozených mimo manželství. Ve sledovaném okrese toto číslo tvořilo přibližně pětinu

všech narozených, ale v hodnotách pro Českou republiku můžeme pozorovat, že se jednalo přibližně o čtvrtinu všech narozených.

Tabulka 16. Srovnání počtu živě narozených dětí v ČR, ve vybraném kraji a v okrese Jičín mezi lety 2008 až 2013.

		2008	2009	2010	2011	2012	2013
Česká republika	Narozených celkem	119 570	118 348	117 153	108 673	108 576	106 751
	Narozených mimo manželství celkem	43 457	45 954	47 164	45 421	47 088	48 000
	Podíl narozených mimo manželství	36,3%	38,8%	40,3%	41,8%	43,4%	45,0%
Královéhradecký kraj	Narozených celkem	6 254	6 261	6 021	5 437	5 467	5 451
	Narozených mimo manželství celkem	2 245	2 429	2 457	2 305	2 393	2 569
	Podíl narozených mimo manželství	35,9%	38,8%	40,8%	42,4%	43,8%	47,1%
Okres Jičín	Narozených celkem	865	890	851	757	753	752
	Narozených mimo manželství celkem	313	315	333	308	323	335
	Podíl narozených mimo manželství	36,2%	35,4%	39,1%	40,7%	42,9%	44,5%

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

V následujících letech (2008-2013) můžeme pozorovat srovnání hodnot okresu, kraje i České republiky.

Tabulka 17. Srovnání počtu živě narozených dětí v ČR, ve vybraném kraji a v okrese Jičín mezi lety 2014 až 2017.

		2014	2015	2016	2017
Česká republika	Narozených celkem	109 860	110 764	112 663	114 405
	Narozených mimo manželství celkem	51 267	52 976	54 733	56 091
	Podíl narozených mimo manželství	46,7%	47,8%	48,6%	49,0%
Královéhradecký kraj	Narozených celkem	5 518	5 582	5 616	5 702
	Narozených mimo manželství celkem	2 642	2 777	2 850	2 875
	Podíl narozených mimo manželství	47,9%	49,7%	50,7%	50,4%
Okres Jičín	Narozených celkem	725	957	814	839
	Narozených mimo manželství celkem	338	429	396	418
	Podíl narozených mimo manželství	46,6%	44,8%	48,6%	49,8%

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

Z tabulky je patrné, že v posledních letech začíná podíl živě narozených mimo manželství v Královéhradeckém kraji (50,7 %) převyšovat vývoj v České republice (48,6 %).

Tabulka 18. Počet matek, u kterých nebylo zjištěno vzdělání

	Rodinný stav	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
počet narozených - vzdělání matky nezjištěno	vdaná		3	2	5	2	5	9	4	12	9	7
	svobodná	1	3	1	6		3	4	7	6	8	10
	rozvedená								1	3	1	
	vdova											
	celkem	1	6	3	11	2	8	13	12	21	18	17

Zdroj: ČSÚ – vlastní zpracování

Od roku 2007 dle sdělení matriky není údaj o vzdělání snoubenců povinný, což se projevuje i v údajích použitých v tabulce číslo osmnáct.

5.4 Údaje o otcích

„Předchozí kapitoly naznačují, že podle tvrzení žen mnoho mužů – a to zvláště mužů z nižších vzdělanostních skupin – nemá zájem ani o manželství ani o soužití se ženami, s nimiž mají děti. Nabízí se otázka, do jaké míry se muži, kteří nežijí se svými rodinami v jedné domácnosti, o své děti zajímají a finančně je podporují, a zda opět nalezneme důležité rozdíly mezi vzdělanostními skupinami. Respondentky, které nežily s otcem svého nejstaršího dítěte v době sběru dat, odpovídaly na otázku, jak často otec dítěte „dítě navštěvuje nebo si bere dítě k sobě na návštěvu“. Ženy mohly vybrat ze 4 možností: často, někdy, zřídka, nikdy. Celkově na otázku odpovědělo 269 žen. Překvapivě vysoký podíl dotazovaných žen odpověděl, že otcové neudržují žádný nebo jen velmi malý kontakt se svými dětmi. Jedna třetina uvedla, že otec jejich nestarší dítěte nenavštěvuje nebo si nebere dítě na návštěvu nikdy, a jedna čtvrtina tvrdila, že k návštěvám dochází jen zřídka. I v tomto případě se ukázaly zásadní rozdíly podle vzdělání. Nulový nebo jen omezený kontakt mezi otci a jejich dětmi byl problémem především mezi lidmi s nízkým vzděláním.“ [Hamplová 2007: 143-144]

„Opět platí, že čím nižší vzdělání otec má, tím méně kontaktů. Otcové se základním vzděláním mají téměř 70% pravděpodobnost, že nebudou se svým dítětem v kontaktu. Pokud tito muži nežili v době porodu s matkou dítěte, pravděpodobnost nulového

kontaktu vzroste na 86 %. U otců, kteří získali učňovský list, je 33% pravděpodobnost, že své dítě nikdy nenavštěvují nebo si ho neberou na návštěvu.“ [Hamplová 2007: 144]

Při bližším zkoumání daného problému je ale také možné tvrdit, že nezájem otců o dítě, ať už ho žena porodila v manželství před rozvodem nebo ve vztahu na tzv. „psí knížku“ do jisté míry souvisí se vzrůstající emancipací žen. Až na nepatrné výjimky to byl vždycky muž, od kterého se očekávalo, že se postará o rodinu především po materiální stránce. Vzhledem k tomu, že žena nebyla výdělečně činná, byla na svém manželovi ekonomicky závislá. Již mezi pravěkými lidmi byla žena tím členem „tlupy“, kdo se staral o udržení ohně v jeskyni, pečoval o děti a staré a nemocné. Ani několik dalších století nepřineslo ženám významnější změny. Dokonce ani ženy z královských rodů neměly vzhledem ke svému původu lehčí postavení. Dalo by se říci, že všechny s výjimkou těch, které odešly do kláštera, posloužily k upevnění panovnické moci otce dohodnutým sňatkem s mužem z jiného panovnického rodu, o kterém mnohdy ani neslyšely a nikdy ho neviděly, a jejich prvořadou povinností bylo zajistit panovnickému rodu svého manžela mužského potomka – potenciálního nástupce na trůn. Ani v období před 2. světovou válkou nebyly v ČR dojednané sňatky žádnou výjimkou. Opět se tak spojovaly především venkovské „grunty“, majetky továrníků apod. Zájmy ženy musely obvykle zájmům rodiny ustoupit. Velkou roli v osamostatňování žen hrálo dosažené vzdělání. Především vzdělané ženy chtěly o svém životě rozhodovat samy a nechtěly být závislé ani na své rodině ani na manželovi. S tím souvisí i jejich snaha vybrat si manžela podle svých vlastních představ bez vlivu a výběru rodičů.

Po druhé světové válce začal i v ČR narůstat podíl pracujících žen, který se v následujících letech zvýšil na cca 50 % populace, přičemž se v posledních letech ženy stále častěji objevují i v řídicích funkcích a v politice. V 50. létech minulého století obsazovaly ženy většinou jen pozice dělnic v průmyslu i v zemědělství. Později se již začaly uplatňovat ve službách a se vzrůstající vzdělaností rovněž v administrativě. Od 60. let zvolna nastupuje generace středně vzdělaných žen a žen s vysokoškolským vzděláním, které se začínají prosazovat i na pozicích, které odpovídají jejich dosažené kvalifikaci – lékařky, právničky, ekonomky, architektky apod. V mnoha oborech

převýšilo procento zaměstnaných žen procento zaměstnaných mužů a dá se tak říci, že se určité obory prakticky feminizovaly, jde např. o školství, oblast peněžnictví, obchodu, a dokonce i zdravotnictví. S rostoucí zaměstnaností a emancipací žen se stále více snižuje procento žen, které jsou na muži ekonomicky závislé. Ekonomická nezávislost ženy bývá často i příčinou podstatných neshod v partnerském soužití a může vést i k jeho rozvratu. Muž nabývá pocit, že jako ten, kdo měl ekonomicky rodinu zajistit, zklamal, a volí raději odchod z takového svazku. Většinou pak odchází k jiné, méně emancipované partnerce, se kterou zakládá novou rodinu. Děti z dalšího manželství (partnerství) obvykle natolik svého otce „zaměstnají“, že na děti z předchozího vztahu nemá čas a netrvá ani na tom, aby je mohl vidat. O partnerových penězích dost často rozhoduje nová partnerka, a tak se stává, že otec na své děti z předchozího vztahu buď platí jen vyměřené alimenty, nebo dokonce méně než vyměřené alimenty, a nezdědka své bývalé partnerce na děti nepřispívá vůbec, což zdůvodňuje tím, že matka dětí má dostatečný příjem na to, aby je po všech stránkách zabezpečila.

Další možností pro absenci otců při výchově dětí z předchozího vztahu může být i snaha samotné matky zpřetrhat pouto dětí a otce tak, aby se děti cítily závislé pouze na ní. Všechno, co dělá, dělá pro jejich dobro, mnohdy se ani neštití očernit otce i ze zneužívání dětí jen proto, aby mu mohla ve styku s nimi zabránit a pomstít se tak za to, že odešel k jiné partnerce a založil novou rodinu. Soudní jednání, řešící spory mezi takovými bývalými partnery, jsou většinou dlouhodobá a obvykle poznamenají i samotné děti a jejich budoucí partnerské vztahy. Zvláště jedná-li se o případy medializované, neboť se do sporů mezi bývalými partnery vložila kvůli fyzickému napadání policie, spolky a orgány na ochranu dětí apod.

Některé ženy, převážně vysokoškolsky vzdělané, si po zajištění stabilního pracovního postavení pořídí dítě bez partnera, protože dítě prostě chtějí, a současně chtějí sobě i svému okolí dokázat, že vychovat dítě zvládne i jenom jeden z rodičů.

Nezdědka je možné setkat se i se ženami, samoživitelkami, se základním vzděláním, které sice partnera mají, ale navenek soužití s ním oficiálně přiznat nechtějí, protože

jim taková pozice skýtá více možností v přiznání nejrůznějších sociálních dávek, přídatků na děti apod.

V podstatě však lze se závěry provedeného výzkumu ve shora citovaném textu souhlasit. Nejvíce otců, nezajímajících se o své děti, lze skutečně vystopovat v kategorii mužů se základním vzděláním, udržujícím pouze krátkodobé partnerské vztahy bez jakékoliv ochoty zapojit se do výchovy dětí a ekonomicky je i jejich matku podporovat.

5.5 Shrnutí

V souladu se získanými materiály, které jsem použil pro zpracování tabulek a grafů znázorňujících manželskou a mimo manželskou porodnost v okrese Jičín ve sledovaném období s přihlédnutím ke vzdělání matky a otce lze konstatovat že, region Jičínsko nevybočuje z celorepublikového průměru, kdy největší počet dětí narozených mimo manželství se rodí matkám s nižším stupněm vzdělání, a to převážně při vzdělání středním bez maturity a středním s maturitou.

6. Závěr

Vycházím-li z dostupných zdrojů, ať už se jedná o odbornou literaturu, podklady a údaje shromažďované ČSÚ, nebo i z vlastního výzkumu z materiálů poskytnutých mi oddělením matriky MěÚ Jičín, musím konstatovat, že k razantnímu uvolnění zaběhnutých konvencí dochází skutečně se skončením éry socialismu, tedy v průběhu 90. let. Toto období charakterizujeme jako druhý demografický přechod, který je typický především značným poklesem porodnosti, což se projevuje stárnutím a vymíráním populace. Jednou z hlavních příčin demografického přechodu je rovněž individualismus, projevující se přehodnocením dosavadních hodnot, upřednostňováním profesní kariéry, svobody a seberealizace ve společnosti před založením rodiny. Se zvyšující se hranicí věku úmrtnosti dochází rovněž k odsouvání termínu pro porod prvního potomka. Zvyšuje se rovněž i hranice věku odchodu do důchodu, a především mladé a vysokoškolsky vzdělané ženy chtějí v produkčním věku

uplatnit své vzdělání, do něhož bylo nutné podstatně investovat, a nejprve budují svoji profesní kariéru. Narození potomka odsouvají na pozdější dobu a ve chvíli, kdy se pro dítě rozhodnou, nezáleží jim na tom, zda právě mají stabilní partnerský vztah, nebo zda jsou vdané. Od početí dítěte je pak neodradí ani relativně krátká doba trvání vztahu, protože jsou dostatečně ekonomicky soběstačné, že dokáží dítě vychovat bez partnera, nebo s partnerem novým, se kterým jsou většinou ochotné uzavřít i manželství, pokud se partner takové myšlence nebrání. Pro současnou generaci již ale faktický význam instituce manželství nemá a raději se rozhodují pro volnější formu soužití, která může a nemusí v pozdějším období skončit uzavřením sňatku. Impulsem k tomuto kroku bývá především těhotenství partnerky. Ve většině případů takto řeší nastalou situaci vysokoškolsky vzdělaní partneři, u nichž přetrvává zájem, aby se dítě již narodilo rodičům se stejným příjmením. I stát se ke svobodné matce začal chovat lépe, a to např. ve formě úlev na daních, přídavicích na děti, které jsou odstupňovány podle příjmu rodičů apod.

Mít nemanželské dítě již není hanbou ani pro svobodnou matku, ani pro její rodinu. Je však otázkou, nakolik je tento stav vyvolaný neochotou partnerů se více „vázat“, nebo jde-li již o jakýsi „módní trend“, který je protipólem pro konzervativní setrvávání v tradičních manželských svazcích. Rozhodně však nelze tvrdit, že rodina s nesezdanými partnery funguje hůř než tradiční rodina partnerů, kteří uzavřeli manželství.

Jak ale uvádím výše, i právo upřednostňuje rodinu vzniklou uzavřením manželství. Tato skutečnost je zřejmá především z ustanovení dnes již zrušeného zákona o rodině č. 94/1963 Sb., kde se přímo v základních zásadách (článek II) uvádí, že rodina založená manželstvím je základním článkem společnosti, kterou společnost všestranně chrání a dá se tak říci, že i podporuje. Ve znění citovaného zákona platném po několika novelách do 31. 12. 2013 je účel manželství, a sice založení rodiny a řádná výchova dětí, zdůrazněn již ve druhém odstavci prvního paragrafu. Rovněž nový občanský zákoník (zákon č. 89/2012 Sb.) v části upravující rodinné právo uvádí, že hlavním účelem manželství je založení rodiny, řádná výchova dětí a vzájemná podpora a pomoc. I přesto lze shrnout, že naše právo prakticky nedělá žádné rozdíly mezi dětmi narozenými sezdaným či nesezdaným partnerům. Práva a povinnosti rodičů vůči

manželským i nemanželským dětem jsou zásadně stejné, právě tak jako práva a povinnosti těchto dětí vůči rodičům.

Většina žen, které žijí s partnerem ve společné domácnosti se společnými dětmi, tvrdí, že jim ke štěstí oddací list nechybí. I děti si časem zvyknou na to, že jeden z rodičů nemá stejné příjmení jako zbytek rodiny. Rodiče jsou většinou absolventy středních, nebo i vysokých škol, své děti dokáží materiálně dobře zabezpečit a žádné „zvýhodnění“ od státu nepotřebují.

Velmi početnou skupinu neprovdaných matek tvoří ženy, které naoko vychovávají své děti samy, přestože s partnerem většinou ve společné domácnosti žijí. Nechtějí ale, aby byl partnerův příjem zohledňován při výpočtu různých sociálních dávek, které si jako samoživitelky nárokují. Jedná se většinou o partnery se základním, málokdy se středoškolským vzděláním. Jejich okolí situaci dobře zná, ale v podstatě jim počínání takové „samoživitelky“ nevadí, protože se přece jedná o „státní“, a nikoliv jejich peníze. Z údajů volně přístupných na webových stránkách ČSÚ, je zřejmé, že se nejvíce dětí rodí svobodným matkám v krajích na severu Čech nebo Moravy. Jedná se o místa z minulosti známá převážně průmyslovou výrobou a těžbou surovin s bohatě zastoupenými dělnickými profesemi (horník, hutník, stavební profese, prodavačky, dílenské dělnice apod.). Partneři pak mají většinou jen základní vzdělání, popřípadě výuční list. Je rovněž všeobecně známo, že především Mostecko a Sokolovsko je zastoupeno početným romským etnikem, kdy mnozí dospělí jedinci sotva ukončili základní školu. Romské rodiny bývají vícečetné a bez ohledu na to, že partner matky, s níž žije, může být i otcem všech jejích dětí, vystupuje matka jako samoživitelka ve snaze získat další sociální zvýhodnění.

Mezi svobodnými matkami nalezneme nezřídka i ženy, které si otec jejich dítěte nevzal a ani se nijak na výživě a výchově dítěte nepodílí, protože má takovou „nespoutanou“ povahu, chce si života pouze užívat a nechce na sebe brát žádnou odpovědnost. Takové dítě může mít i několik sourozenců, o kterých ani nemusí vědět a jejichž matky dopadly stejně jako jeho matka. Do této skupiny řadím ale i ty ženy, které otce svého dítěte prakticky neznají a které dítě počaly na nějakém bujarém

večírku v alkoholovém či jiném opojení. Zde pak roli „otce“ ekonomicky zajišťujícího potomky supluje prakticky stát.

V závěru své práce se pokusím v souvislosti se získanými poznatky odpovědět na otázky, které jsem si položil v jejím úvodu, a sice:

1. Jaký je podíl mimomanželské plodnosti na celkové plodnosti?
2. Jak je diferencována podle vzdělání rodičů?
3. Jak se odlišuje okres Jičín od České republiky při vývoji v čase?

Ve sledovaném období (rok 2002 až 2017) se v okrese Jičín narodilo celkem 12.709 dětí, z toho bylo 4.756 mimomanželských, což představuje v průměru 37,4 % z celkově narozených dětí ve sledovaném období, přičemž nejvíce dětí se rodí neprovdaným matkám se středním vzděláním bez maturity (průměrně 44 % dětí za sledované období), kdežto nejvíce dětí narozených do manželství se rodí matkám se středním vzděláním s maturitou (průměrně 68 % dětí za sledované období). Při vývoji v čase (ve sledovaném období) okres Jičín v otázce mimomanželské plodnosti nijak nevybočuje z průměru ve vztahu k celé České republice. Za sledované období se v ČR narodilo v průměru cca 39,2 % nemanželských dětí. V okrese Jičín dosahuje procento nemanželsky narozených dětí ve sledovaném období průměrně hodnotu 37,4 %.

Na otázku, zda prostředí jičínského regionu ovlivňuje nějakým způsobem partnerské soužití a mimomanželskou porodnost, musím konstatovat, že vliv prostředí na mimomanželskou plodnost vzhledem ke zjištěným poznatkům, a to především při porovnání celorepublikového, popřípadě i krajského průměru, nelze vyvrátit, ale ani potvrdit. Pouze s přihlédnutím k procentu mimomanželsky narozených dětí ve sledovaném období lze konstatovat, že vyšší procento živě narozených dětí mimo manželství se narodilo v regionech s vyšším zastoupením průmyslových podniků (okres Sokolov), a tudíž i větším zastoupením rodičů se základním a středním vzděláním bez maturity (dělnické profese), a to o cca 20 procentních bodů.

Téma, které jsem zvolil pro svoji bakalářskou práci, je velmi zajímavé a rozhodně by zasloužilo více prostoru, než který jsem mu mohl v této práci věnovat. V případě, že

bych se v budoucnu opětovně stejným nebo podobným tématem zabýval, zvolil bych trochu širší pohled na daný problém, který bych chtěl částečně pojmut jako formu časosběrného dokumentu, pro nějž bych zvolil vzorek cca 10 svobodných matek žijících s otcem dítěte ve společné domácnosti, dále stejný počet svobodných matek, které sice s partnerem – otcem dítěte žijí, ale pro veřejnost vystupují jako samoživitelky, a obdobný počet matek bez partnera. Důležitý by byl pro tuto formu výzkumu rovněž různý věk dítěte, abych cca v průběhu 5 let mohl sledovat také postupné osamostatňování nejstarších dětí z nesezdaného soužití. Svůj výzkum bych dále zaměřil i na zkoumání vlivu, který postoj rodičů k manželství zanechal na dítěti, případně na dětech. Rád bych získal odpověď na otázku, zda děti nesezdaných rodičů rovněž preferují partnerské soužití na „psí knížku“. Velmi zajímavé by bylo i zjištění, jaké procento svobodných matek odložilo dítě do dětského domova, popřípadě již v porodnici dalo souhlas s adopcí, a to nejenom s ohledem na věk a sociální postavení matky, popřípadě i otce takového dítěte, je-li znám, ale i vzhledem k jejich vzdělání. Rád bych tak prokázal, popřípadě vyvrátil domněnku, že děti ať už z úplných nebo neúplných rodin, jejichž rodiče nebyli sezdáni, ve své dospělosti tzv. „kopírují“ model rodiny, ze které pocházejí.

Seznam použité literatury

1. Český statistický úřad. 2019. *Charakteristika okresu Jičín*. [online]. Praha: Český statistický úřad. [cit. 9. 4. 2019]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xh/charakteristika_okresu_jicin
2. Daňková, Š. 2005. „Porodnost a plodnost mimo manželství po roce 1989“. *Demografie.info* [online]. [cit. 12. 3. 2018]. Dostupné z: http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku&artclID=53.
3. Fišerová, V. 2018. „Rodina“ *Sociologická encyklopedie* [online]. [cit. 15. 5. 2018]. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Rodina>
4. Hamplová, D., J. Rychtaříková, S. Pikálková. 2003. *České ženy: vzdělání, partnerství, reprodukce a rodina*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR.
5. Hamplová, D. (ed.). 2007. *Děti na psí knížku? Mimomanželská plodnost v ČR*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR.
6. Chaloupková, J. 2007. „Diferenciace motivů svobodného mateřství: proč neprovdané matky nevstoupily před narozením svého prvního dítěte do manželství?“. *Data a výzkum – SDA Info* [online]. [cit. 15. 5. 2018]. Dostupné z: http://dav.soc.cas.cz/uploads/b02dcec0588cdce9d13390919ff7051ba2ccbe5e_DaV0702_p127_140.pdf
7. Katrňák, T. 2000. „Moderní partnerské vztahy a jejich proměna v době pozdní modernity.“ *Sociologický časopis*, Praha: Sociologický ústav Akademie věd ČR.
8. Němečková, M. 2015. „Podíl mimomanželských dětí strmě stoupá“ *Statistika a my* [online]. [cit. 15. 5. 2018]. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2015/10/podil-mimomanzelskych-deti-strme-stoupa>

9. Rabušic, L. 2001. *Kde ty všechny děti jsou? Porodnost v sociologické perspektivě*. Praha: Sociologické nakladatelství SLON.

10. Zákon o rodině č. 94/1963 Sb., znění ke dni 13. 12. 1963. Sbírka zákonů ročník 1963.

11. Zákon o rodině č. 94/1963 Sb., znění od 1. 1. 2013 do 31. 12. 2013. Sbírka zákonů ročník 2013.

12. Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (účinnost od 1. 1. 2014). Sbírka zákonů ročník 2012.

Seznam tabulek a grafů

Tabulky

Tabulka 1. Přehled sňatků za Českou republiku, Královéhradecký kraj a okres Jičín v letech 2002 až 2017	25
Tabulka 2. Živě narození podle legitimacy a podle biologického pořadí v letech 2002 až 2007.....	33
Tabulka 3. Živě narození podle legitimacy a podle biologického pořadí v letech 2008 až 2013.....	33
Tabulka 4. Živě narození podle legitimacy a podle biologického pořadí v letech 2014 až 2017.....	34
Tabulka 5. Počet živě narozených dětí v manželství podle stavu, vzdělání matky a vzdělání otce mezi lety 2002 a 2006 pro okres Jičín.....	35
Tabulka 6. Počet živě narozených dětí v manželství podle stavu, vzdělání matky a vzdělání otce mezi lety 2007 a 2014 pro okres Jičín.....	35
Tabulka 7. Počet živě narozených dětí v manželství podle stavu, vzdělání matky a vzdělání otce mezi lety 2015 a 2017 pro okres Jičín.....	36
Tabulka 8. Počet živě narozených dětí mimo manželství podle stavu, vzdělání matky a vzdělání otce mezi lety 2007 a 2014 pro okres Jičín	36
Tabulka 9. Počet živě narozených dětí mimo manželství podle stavu, vzdělání matky a vzdělání otce mezi lety 2015 a 2017 pro okres Jičín	37
Tabulka 10. Počet živě narozených dětí mimo manželství podle stavu, vzdělání matky a vzdělání otce mezi lety 2007 a 2014 pro okres Jičín	37
Tabulka 11. Počet živě narozených dětí mimo manželství podle stavu, vzdělání matky a vzdělání otce mezi lety 2015 a 2017 pro okres Jičín	38
Tabulka 12. Počet živě narozených dětí mimo manželství podle stavu, vzdělání matky a vzdělání otce mezi lety 2007 a 2014 pro okres Jičín	39
Tabulka 13. Počet živě narozených dětí mimo manželství podle stavu, vzdělání matky a vzdělání otce mezi lety 2015 a 2017 pro okres Jičín	39

Tabulka 14. Struktura narozených podle vzdělání a rodinného stavu matky, okres Jičín 2002 až 2017.....	40
Tabulka 15. Srovnání počtu živě narozených dětí v ČR, ve vybraném kraji a v okrese Jičín mezi lety 2002 až 2007.	40
Tabulka 16. Srovnání počtu živě narozených dětí v ČR, ve vybraném kraji a v okrese Jičín mezi lety 2008 až 2013.	41
Tabulka 17. Srovnání počtu živě narozených dětí v ČR, ve vybraném kraji a v okrese Jičín mezi lety 2014 až 2017.	41
Tabulka 18. Počet matek, u kterých nebylo zjištěno vzdělání.....	42

Grafy

Graf 1. Vývoj počtu sňatků v České republice v letech 2002 až 2017.....	26
Graf 2. Vývoj počtu sňatků v Královéhradeckém kraji v letech 2002 až 2017.....	26
Graf 3. Vývoj počtu sňatků v okrese Jičín v letech 2002 až 2017	27